

reflects the system of methodological knowledge and skills based on characteristics of students, a historical experience of science, an emotionally valuable attitude to the profession, to themselves, to the society.

The formation of all components of subject-methodical competence of future teachers of social sciences is subject to integrity, unity, consistency and continuity of the process of learning methods. The formation of subject-methodical competence of teachers in the stage of learning involves updating the relevant regulatory framework of Ukraine, industry standards, curriculum subjects according to the state model level education and regional training needs and design methodology of training future teachers, social scientists in higher education.

Key words: subject-methodical competence of future teachers of social sciences, multistage education, system of method learning.

УДК 378: 658.386.4

Стовба Т.А., Безуглова І.В.*

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ МОРСЬКИХ ФАХІВЦІВ

У статті визначено трансформації навчального процесу в умовах інтелектуальної економіки та риси нової методології навчання. Запропоновано інноваційні технології викладання економічних дисциплін у лекторській діяльності, на практичних заняттях та у самостійній роботі, які дозволять у процесі підготовки курсанта розвинути необхідні для особистості в умовах інтелектуальної економіки критичність, рефлексію, автономність, самоменеджмент з метою формування конкурентоспроможних на світовому ринку праці морських фахівців, які завдяки високій якості підготовки задовольнятимуть вимоги провідних судноплавних компаній світу і стимулюватимуть прагнення стати «інтелектуальними капіталістами».

Ключові слова: інтелектуальна економіка, інновації, риси нової методології навчання, лекції, практичні заняття, самостійна робота, сильна корпоративна культура.

Інтеграція України до Європейської спільноти, розширення контактів на міжнародній арені, значний попит на морських фахівців у світі, а також введення в дію Міжнародної конвенції з підготовки, дипломування моряків і несення вахти (Конвенція ПДНВ 78/95) дозволили організувати підготовку морських фахівців у всіх державах за єдиними міжнародними стандартами, зокрема в Україні та в Херсонській державній морській академії (далі – ХДМА).

У ХДМА відбувається підготовка та навчання висококваліфікованих спеціалістів за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр, спеціаліст і магістр; підготовка морських фахівців (старших помічників капітана, капітанів, інженерів-механіків та інженерів-електромеханіків) для роботи в екіпажах на українських та іноземних морських суднах торговельного флоту відповідно до вимог, визначених національними і міжнародними стандартами.

Існуюча система морської освіти в Херсонській державній морській академії відповідає Конвенції Ради Європи та ЮНЕСКО «Про загальну еквівалентність періодів навчання в університетах та еквівалентність дипломів», завдяки чому випускники ХДМА не зазнають труднощів під час працевлаштування на міжнародному ринку праці. Цьому сприяє щорічне зростання чисельності курсантів та викладачів академії, які отримують практику на суднах судноплавних компаній Німеччини, Нідерландів, Греції, Великої Британії, США, Ліберії та ін. морських держав і після завершення навчання стовідсотково працевлаштовуються. Проте в умовах глобалізації, перманентних реформувань не варто заспокоюватися на досягнутому, необхідно постійно моніторити

* © Стовба Т.А., Безуглова І.В.*

та вдосконалювати процес підготовки фахівців для морської галузі в умовах турбулентності зовнішнього середовища.

Питанням нової методології навчання присвячено праці багатьох дослідників. Зокрема О. Сидоренко, В. Чуба [1], Ю. Геронімус [2], А. Панфілова [3] сконцентрували увагу на інтерактивних технологіях і методичних аспектах їх використання у навчальному процесі; П. Шеремета та Г. Каніщенко [4] розкривають особливості та організаційні передумови ефективного використання кейс-методу; О. Аксьонова визначила ефективність позааудиторної роботи, проблеми її організації, а також форми активізації самостійної праці [5]. Проте зазначені дослідження не враховують специфіку підготовки морських офіцерів.

Оскільки надзвичайно прискорюється оновлення технічної бази морського транспорту та посилюється суперництво між судноплавними компаніями щодо впровадження новітніх досягнень техніки і технології, то метою цієї статті є визначення інновацій у викладанні економічних дисциплін з метою підготовки конкурентоспроможних на світовому ринку праці морських фахівців, які задовольнятимуть вимоги провідних судноплавних компаній світу.

Відслідковуючи на практиці прогалини у знаннях морських офіцерів, а саме в управлінській діяльності, у вмінні ухвалювати рішення, вбачаємо за необхідне як пріоритетні виділити напрямки та технології вдосконалення педагогічної майстерності викладача економічних дисциплін.

По-перше, беручи до уваги специфіку навчання у ХДМА та наявний потенціал, слід поглиблювати індивідуалізацію навчання, всіляко сприяти засвоєнню знань. Зокрема варто відзначити, що до складу матеріальної бази ХДМА увійшли лабораторія «Планетарій», лабораторія для практичної підготовки курсантів на судні «HR Constellation», встановлено навчальний тренажер «Шлюпка вільного падіння» (єдина в Україні, шоста у світі), тренажерний комплекс з відпрацювання навичок безпеки на воді, що включає водний басейн для відпрацювання навичок порятунку на воді та рятування з вертолітної кабіни, рятувальну шлюпку закритого типу, протипожежний полігон, тренажер по роботі з негабаритними великоваговими вантажами «Heavy Lift Simulator» (другий у світі), лабораторія з офшорної безпеки, встановлено тренажер з кріплення контейнерів, спеціалізовані кабінети, обладнані системою Wi-Fi, яка забезпечує доступ до матеріалів провідних електронних бібліотек світу. Завдяки сучасному оснащенню ХДМА є можливість не лише моделювати випадки та відпрацьовувати навички у курсантів і студентів, але й визначати економічні наслідки від виникнення різних ситуацій на судні.

По-друге, слід посилити міжпредметні зв'язки між дисциплінами, що викладаються на кафедрі економіки та морського права («Економічна теорія», «Економіка морської галузі», «Економіка судноплавства», «Комерційна експлуатація судна», «Морські перевезення» та ін.), з метою підвищення кінцевого результату. Результатом реалізації вищезазначених пропозицій буде сформовано здатність курсантів до самостійного та якісного виконання випускної роботи (дипломного проекту), зокрема економічного розділу, що віддзеркалює ефективність і результативність роботи викладача кафедри та сприяє формуванню всебічного розвинутого фахівця.

В умовах інтелектуальної економіки саме знання є запорукою сталого розвитку підприємств і держав, чинником формування та нарощування конкурентної сили, забезпечення високої якості життя населення. Інтелектуальна економіка вимагає таких трансформацій навчального процесу:

– інтеграції науки та освіти, завдяки чому необхідно навчитись сприймати швидкі зміни як можливість виявити власні здібності та стати творцем кращого

майбутнього, унаслідок чого працівники мають прагнути стати «інтелектуальними капіталістами»;

– активного навчання, в процесі якого курсант стає творцем знань, рішень, інформації замість пасивного типу, в процесі якого людині доводиться лише слухати, записувати, засвоювати, повторювати тощо.

В умовах інтелектуальної економіки головне завдання викладача – акцентувати увагу курсантів на базові положення, проблемні питання; організувати плідну співпрацю; стимулювати пошук нової інформації; ініціювати розробку власних пропозицій; прагнути підвищення уваги курсантів до усвідомлення власних можливостей.

Основні відмінні риси нової методології навчання полягають у такому: викладач перетворюється з суб'єкта, який визначає всі аспекти навчання, на ініціатора навчання; курсант з пасивного одержувача знань стає активним творцем знань; потік інформації стає багатоканальним; навчання переважно відбувається на прикладі проблем, аналіз яких дозволяє сформувати відповідні уміння та навички [6, с. 91].

Ще Е. Демінг вважав, що навчання повинно надавати радість. Проте сьогодні у багатьох випадках спостерігаємо байдужість курсантів до обговорюваної теми через формалізм при виконанні науково-дослідних робіт, брак відповідних навичок і вмінь тощо. Змінити таке ставлення здатний викладач, оскільки успіх навчання насамперед визначається знаннями та навичками викладача, його рівнем компетентності, використанням сучасних підходів до вирішення проблем, досягнень у галузі когнітивної психології, яка розкриває структуру і динаміку сприйняття інформації, активізуючи пам'ять та пошук рішень і, таким чином, – інтелектуальну та творчу складову людини як особистості.

Прямий контакт викладача зі студентами не тільки сприяє зосередженню їх уваги, але й надає можливість емоційного впливу, створює умови для кращого розуміння матеріалу, критичної оцінки окремих ситуацій та проблем.

Для встановлення успішного контакту між викладачем і курсантом вважаємо за доцільне опанувати методи та прийоми візуальної психодіагностики: морфологічний та фізіогномічний аналіз, тілесний та інші візуальні тести, методи «непрямого» спостереження (вивчення і відповідна інтерпретація навичок) та ін. «Мова тіла» є вельми інформативною для викладача, оскільки в процесі комунікації 93 % інформації сприймається через невербальну поведінку.

Ефективна лекторська діяльність проявляється у гнучкому управлінні пізнавальною активністю курсантів, стимулюванні творчої ініціативи, розвитку особистості. Сучасна лекційна діяльність повинна мати проблемний характер. При цьому необхідно підвищити мотивацію курсанта щодо опанування матеріалу завчасно не тільки за задалегідь підготовленими викладачем електронними конспектами, але й користуватись іншими додатковими джерелами, стимулювати прояв ініціативи. Додатковим заходом мотивації підготовки до заняття та уважного сприйняття змісту дискусій є проведення експрес-опитування в кінці пари за змістом щойно прослуханої лекції – бесіди.

Сучасному курсанту доступні численні джерела інформації. Тому курсант може під час заняття висловлювати цікаві думки, нові ідеї, надихати викладача. Викладач має великі знання, досвід, але їх передана курсантам частка залежить від зацікавленості аудиторії, того морального задоволення, яке можна отримати від плідної співпраці.

Головним завданням викладача на практичних заняттях з економічних дисциплін є вміння аналізувати інформацію, робити висновки та знаходити ефективні рішення. Набуттю таких навичок сприятимуть обговорення проблем, проведення дискусій на основі аналізу конкретних ситуацій, кейсів, матеріалів плавальної практики курсантів та студентів.

Знання трансформуються у вміння лише за умови активної роботи курсанта, самостійного обґрунтування рішень, знаходження відповідей на безліч питань. Робота фахівця сьогодні потребує творчого підходу до розв'язання виникаючих проблем, чітко висловлювати думки, переконувати у власній правоті, вміння працювати в команді.

Для активізації самостійної роботи пропонуємо виконання домашніх завдань (підготовку меморандумів, презентацій, написання есе, розробку конспектів – схем лекцій та ін.), що допомагає виробленню навичок аналізу, критичних узагальнень, чіткому висловленню власних поглядів.

По-третє, слід брати участь у наукових конференціях, «круглих столах», симпозіумах, «мозкових штурмах» тощо з метою самовдосконалення та поширення серед курсантів інноваційних напрямків розвитку морського транспорту, бути провідником і рупором усього нового в економіці.

У світовій літературі під конкурентоспроможністю сьогодні розуміють здатність випередити суперника на внутрішньому та світовому ринках за ціновими та інноваційними критеріями. Цінова конкуренція майже вичерпала себе в умовах світової економічної кризи. Тому саме інноваційність розглядається як засіб досягнення конкурентоспроможності за глобальними критеріями. Найважливішим фактором розвитку та конкурентоспроможності підприємства є інновації, інтелект та знання людини [7, с. 39]. Однак знання швидко застарівають. На думку аналітиків, щороку оновлюється 5 % теоретичних та 20 % професійних знань. За прийнятою у США одиницею старіння знань фахівця – період напіврозпаду компетентності (зниження компетентності на 50 %) в результаті появи нової інформації – за багатьма професіями ця критична точка настає менше ніж через 5 років [7, с. 42]. Тому важливо навчатися протягом життя.

Основним способом забезпечення неперервності інновацій у компанії або навчальному закладі є розвиток такої культури, яка стимулюватиме та підтримуватиме креативний підхід з боку екіпажу або працівників до вирішення поставлених цілей у межах чинних міжнародних морських конвенцій. Тому вважаємо за доцільне залучати курсантів бути імпульсаторами нових ідей, прищеплювати навички проведення наукових досліджень, брати участь у наукових конференціях, що сприятиме розв'язанню курсантами виробничих, технічних, екологічних, соціально-економічних та інших завдань.

Моряк працює з представниками різних країн, які є носіями різноманітного менталітету, певних релігійних норм, національних особливостей тощо. У міжнародних екіпажах виникає необхідність формування уявлення про різноманітні культури, їх особливості, а також вміння їх розуміти. Тому варто формувати у курсантів систему цінностей, переконань, норм поведінки та взаємовідносин при здійсненні спільної діяльності, які властиві сильній корпоративній культурі, що, з одного боку, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності та ефективності функціонування морської академії, дозволить забезпечити стабільність закладу, передбачуваність і упорядкованість дій, єдність цілей і низьку конфліктність, має бути покладена в основу активного конструювання майбутнього ХДМА, а з другого – допомагатиме моряку легко адаптуватися до роботи у багатонаціональних за складом екіпажах.

Таким чином, вищезазначені напрямки та технології дозволять у процесі підготовки морського фахівця розвинути необхідні для особистості в умовах інтелектуальної економіки критичність, рефлексію (самоаналіз), автономність, самоменеджмент, які організують волю та творчий потенціал кожної людини, що є вкрай необхідними в умовах інноваційної моделі розвитку світової економіки. Подальші дослідження мають бути спрямовані на формування критеріїв оцінювання якості навчання та опанування навичок, що дозволить цілеспрямовано і ґрунтовно готувати курсантів до роботи в сучасних умовах.

Література:

1. Ситуаційна методика навчання: теорія і практика / упор. О. Сидоренко, В. Чуба. – К. : Центр інновацій та розвитку, 2001.– 256 с.
2. Геронимус Ю. В. Игра, модель, экономика / Ю. В. Геронимус – М. : Знание, 1989. – 208 с.
3. Панфилова А. П. Игротехнический менеджмент. Интерактивные технологии обучения и организационное развитие персонала: [уч. пособ.] / А. П. Панфилова. – СПб. : ИВЭСЭП, «Знание», 2003. – 536 с.
4. Шеремета П. М. Кейс-метод: з досвіду викладання в українській бізнес-школі / П. М. Шеремета, Г. Л. Канищенко: за ред. О. І. Сидоренка. – 2-е видання. – К. : Центр інновацій та розвитку, 1999.– 80 с.
5. Аксьонова О. В. Методика викладання економіки : навч. посіб. / О. В. Аксьонова. – К. : КНЕУ, 1998. – 280 с.
6. Миколайчук Н. С. Інноваційне спрямування психолого-педагогічної майстерності викладачів / Н. С. Миколайчук, Т. А. Стовба // Матеріали науково-практичної конференції «Інноваційні технології навчання у вищій школі». – Херсон : Редакційно-видавничий відділ «Колос» ХДАУ, 2008. – С. 90-93.
7. Україна – 2015: національна стратегія розвитку. Громадсько-політичне об'єднання «Український форум». – К. : 2008. – 76 с.

Стовба Т.А., Безуглова И.В.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРЕПОДАВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН
ДЛЯ МОРСКИХ СПЕЦИАЛИСТОВ

В статье определены трансформации учебного процесса в условиях интеллектуальной экономики и черты новой методологии обучения.

Предложены инновационные технологии преподавания экономических дисциплин на лекциях, практических занятиях и в самостоятельной работе, которые позволят в процессе подготовки курсанта развить необходимые для личности в условиях интеллектуальной экономики критичность, рефлексивность, автономию, самоменеджмент с целью формирования конкурентоспособных на мировом рынке труда морских специалистов, способных благодаря высокому качеству подготовки удовлетворять требования ведущих судоходных компаний мира и стимулировать стремление стать «интеллектуальными капиталистами».

Ключевые слова: интеллектуальная экономика, инновации, черты новой методологии учебы, лекции, практические занятия, самостоятельная работа, сильная корпоративная культура.

Stovba T.A., Bezuglova I.V.

INNOVATIVE TECHNOLOGIES OF TEACHING OF ECONOMIC DISCIPLINES FOR MARINE
SPECIALISTS

Transformations of educational process in the conditions of intellectual economy and line of a new methodology of teaching are certain in the article.

Innovative technologies of teaching of economic disciplines on lectures are offered, practical employments and in independent work, which will allow in the process of preparation of student to develop necessary for personality in the conditions of intellectual economy criticism, reflection, autonomous, management with the purpose of forming of competitive in the world market of labour marine specialists capable due to high quality of preparation to satisfy the requirements of leading navigable companies of world and stimulate aspiration to become «intellectual capitalists».

Directions of transformation of educational process in the conditions of intellectual economy are certain.

The basic tasks of teacher on lecture, practical employments are formulated, in the process of independent preparation of students. The features of a new methodology of teaching are set.

It is suggested to inoculate skills of carrying out researches to the students, take part in scientific conferences, which will be instrumental in the decision by the naval officers of production, technical,

ecological, socio-economic and other tasks. A necessity to form at students the system of values, which are incident to the strong corporate culture, is grounded.

Key words: intellectual economy, innovations, lines of a new methodology of teaching, lectures, practical employments, independent work, strong corporate culture.

УДК 378.147-057.87:81'25:004

Тарасенко Р.О.*

МЕДІАКОМПЕТЕНТНІСТЬ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Розглянуто вимоги до компетенцій майбутніх перекладачів, зумовлені впливом інформаційного суспільства на зміну медійності інформації. Висвітлено особливості процесу формування медіакомпетентності майбутніх перекладачів. Схарактеризовано медіакомпетентність майбутніх перекладачів як важливу складову їхньої професійної компетентності. Означено вплив медіакомпетентності на формування фахових компетенцій майбутніх перекладачів. Окреслено шляхи вдосконалення підготовки перекладачів у контексті забезпечення фахової діяльності відповідно до сучасних вимог роботи з мультимедійних ресурсів.

Ключові слова: інформаційне суспільство, медіаресурси, медіаосвіта, медіакомпетентність, перекладач.

Сучасне суспільство за низкою ознак ідентифікується як інформаційне суспільство, на що вказують не тільки умови, які оточують кожного індивідуума в реальному житті, а й низка міжнародних і вітчизняних документів, законів, угод, меморандумів тощо, які визначають процеси творення такого суспільства, регламентують умови та правила взаємодії в ньому, формують перспективи та шляхи його розвитку. Ключовими документами є зокрема Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства, декларація принципів «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання в новому тисячолітті», Закон «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки».

У інформаційному суспільстві людина дедалі більше взаємодіє з інформацією, яка часто набуває нових, відмінних від традиційних, форм її представлення, передачі, зберігання та розповсюдження. Це проявляється у зміні медійності інформації, її ролі в житті людини та впливі на всі сфери діяльності. Участь у «цифрових» комунікаційних процесах вимагає спеціальних знань і вмій. Відповідно формування у майбутніх фахівців нових компетенцій щодо взаємодії з сучасними медіаресурсами є одним із ключових завдань сучасної професійної освіти.

Оскільки переклад є частиною глобальних багатомовних електронних процесів комунікації, то це передбачає наявність у перекладачів медіакомпетентності [12]. Отже, концентрування уваги на формуванні медіакомпетентності майбутніх перекладачів визначається винятковою вагою впливів, які створюють медіаресурси на їхню фахову діяльність, що проявляється в низці аспектів – етичному, юридичному, психологічному, комунікативному.

Мета статті – розглянути питання формування медіакомпетентності майбутніх перекладачів у процесі їхньої підготовки у вищих навчальних закладах освіти.

Визначення теоретичних і практичних аспектів медіакомпетентності та медіаграмотності в сучасному науковому дискурсі є предметом дослідження таких учених, як Д. Бекінгем, Н. Гендіна, Л. Зазнобіна, С. Князева, Р. Кьюбі, Я. Ліпшиць, Л. Мастерман, І. Поттінгер, С. Пензін, П. Сандріні, О. Спичкін, Ю. Усов, О. Федоров, О. Шаріков, Е. Харт та ін. Однак питання формування медіакомпетентності майбутніх

* © Тарасенко Р.О.*